

Η παράσταση κέρδισε όλα τα στοιχεία του σκηνοθέτη

«Ηλέκτρα» των Σοφοκλή - Ευριπίδη από το Εθνικό Θέατρο Radu Stanca, Ρουμανία

Το 12ο Διεθνές Φεστιβάλ Αρχαίου Ελληνικού Δράματος ξεκίνησε με μια εξαιρετική παράσταση. Την παρακολούθησα το περασμένο Σάββατο στο Κούριο παρέα με αρκετούς ξένους και ελάχιστους Κύπριους. Όπως άκουσα από τους διοργανωτές, πολλοί τηλεφώνουσαν για πληροφορίες, αλλά μαθαίνοντας ότι πρόκειται για ξένο θίασο και ότι η παράσταση θα παίζεται στα ρουμάνικα, έκαναν πίσω. Τελικά, ψωνίζοντας από τον πάγκο της πολιτιστικής προσφοράς, οι Κύπριοι συμπεριφέρονται διαφορετικά σε σύγκριση με τον τομέα της υλικής κατανάλωσης- δείχνουν σαφώς λιγότερη προτίμηση στα ξένα προϊόντα. Δεν είναι σπάνιες και οι δηλώσεις Κυπρίων ή Ελλαδιτών ανθρώπων του θεάτρου που εκφράζουν δυσπιστία στην ικανότητα των ξένων δημιουργών να κατανοήσουν τη φύση του είδους του αρχαίου δράματος ή το πνεύμα και τη φιλοσοφία των αρχαίων δραματικών ποιητών λόγω... Ο κατάλογος των λόγων είναι μακρύς και περιλαμβάνει από τις αναφορές στο μεσογειακό κλίμα μέχρι την αντίληψη για τη μοίρα που οι φορείς του δυτικού πολιτισμού δεν μπορούν -λένε- να κατανοήσουν, επειδή δεν δύνανται να απαλλαγούν από την κυριαρχία της χριστιανικής έννοιας της αμαρτίας. Θυμούνται επίσης και το θεσμό της αγοράς που διαμόρφωσε το χορό στο αρχαίο δράμα, κάτι που επίσης -λένε- δύσκολα το αντιλαμβάνεται ένας ξένος σκηνοθέτης, προερχόμενος από έναν πολιτιστικό χώρο όπου η δημοκρατία είναι μόνο το παρόν, μην πούμε και μέλλον, ενώ για τους Έλληνες το ένδοξο παρελθόν!

Η παράσταση του Εθνικού Θεάτρου Radu Stanca από τη Ρουμανία ήταν, επαναλαμβάνω, εξαιρετική! Αγαπώ πολύ αυτή την αίσθηση της σταδιακής ανακάλυψης της ποιότητας, όταν το ένα μετά το άλλο, τα στοιχεία της παράστασης αποδεικνύονται λειτουργικά, όταν τα σύμβολα διαβάζονται σιγά σιγά, όχι επειδή είναι δυσνόητα, αλλά επειδή το νόημα τα γεμίζει στάλα στάλα, όσο προχωρά ο λόγος, όσο κλιμακώνεται η πράξη... Η παράσταση των Ρουμάνων κέρδισε όλα τα μικρά και μεγάλα στοιχεία που είχε βάλει ο σκηνοθέτης Μιχάι Μανιούτσιου. Δεν είναι η πρώτη φορά που ο σκηνοθέτης ασχολήθηκε με τη αρχαία ελληνική τραγωδία. Έχω ακούσει μαρτυρίες για την τριλογία του, βασισμένη στη «Μήδεια», την «Εκάβη» και τον «Αγαμέμνονα». Και τώρα ο σκηνοθέτης συνδυάζει τολμηρά στοιχεία δύο έργων, παίρνοντας από την «Ηλέκτρα» του Σοφοκλή και του Ευριπίδη αυτά που αποτελούν το σκαρί του μύθου. Τολ-

Τελικά, ψωνίζοντας από τον πάγκο της πολιτιστικής προσφοράς, οι Κύπριοι συμπεριφέρονται διαφορετικά σε σύγκριση με τον τομέα της υλικής κατανάλωσης - δείχνουν σαφώς λιγότερη προτίμηση στα ξένα προϊόντα.

μηρά απογυμνώνει το έργο από πολιτιστικά στερεότυπα. Τολμηρά το ντύνει με δική του ντόπια πολιτιστική ενδυμασία. Ασχολείται μόνο μ' αυτά που αποτελούν για κείνον την ουσία - με τη μητρότητα, το θάνατο, τη θυσία, την τιμωρία, το χρέος. Την αισθητική της παράστασης τη δανείζεται από το λαϊκό μνημόσυνο, παίρνει το μεθυσμένο κλάμα, τη μουσική, το μοιρολόι, το χορό. Παίρνει τα αντικείμενα της αιώνιας τώρα χωνεμένης και καθιερωμένης τελετουργίας και τα κάνει σύμ-

βολα της δικής του παράστασης, όπως το μαχαίρι, το κρασί, τη φωτιά, το άλας. Δημιουργεί καινούργια σύμβολα, όπως το ξύλινο κουνιστό αλογάκι του Ορέστη, χρυσό και μπλε, σαν τα βασιλικά χρώματα του οίκου των Ατρείδων, που μετατρέπεται σε ιερό ζώο και θυσιάζεται στους βασιλικούς τάφους.

Η χρήση της λαϊκής μουσικής, του χορού, των τελετουργικών εθίμων χρησιμοποιήθηκε από τους Έλληνες σκηνοθέτες επανειλημμένα, τελευταία και καταχρηστικά. Οι θαυ-

*Σκηνοθεσία: Μιχάι Μανιούτσιου
Σκηνικά: Κρίστιαν Ρούσου
Διανομή: Μαριάννα Πρεσεκάν, Μαριάν Ράλεα, Ιωάννα Κρατσιουνέσκου, Ντόρου Πρεσεκάν, Φλορίν Κοσιουλέτς, Οφέλια Πόπι, Νταν Γκλάσου, Αντριάν Ματιόκ, Μιχάι Κομάν, Ντιάνα Φουφεζάν, Αντριάν Νεάκσιου, Κατολίν Νεγκίτρου, Βιορέλ Ράτσα, Μπογκνάν Σαρατεάν, Κριστίνα Στολέριου, Ντάνα Τάλος, Κοντρούτσα Βάσιου.
Μουσικό συγκρότημα «ΙΖΑ» από το Μαραμούρες: Ιοάν Ποπ, Ντουμίτρου Χιρμπί, Ανούτσα Ποπ, Βοϊκίτσα Τεπέι, Κίρα Γκριγκόρε.*

μάσιες «Χοηφόρες» του Τσιάνου και η καταπληκτική «Νύκτα του Τράγου» του Χατζάκη που άνοιξαν αυτό το δρόμο, δίδαξαν ότι η παράδοση λειτουργεί ως βαθύ πηγάδι, ως σκάλα προς τα έγκατα της γης. Ο Μιχάι Μανιούτσιου κατεβαίνει σ' αυτά τα βάθη από τη σκάλα της δικής του παράδοσης.

Τα παραδοσιακά στοιχεία συνδυάζονται στην παράσταση με πολύ σύγχρονη και ελεύθερη φόρμα, με ρωμαλέα, παθιασμένα και ταυτόχρονα πολύ μοντέρνα υποκριτική. Η Μαριάννα Πρεσεκάν μπόρεσε να αποδώσει και την ταπεινότητα του απύθμενου πένθους, και τη γυναικεία αυταπάρνηση, και τη λύσσα της εκδίκησης, και το θρίαμβο του εκπληρωμένου χρέους. Ο Ορέστης του Μαριάν Ράλεα -σκληρός, αιχμηρός, αποτελεσματικός, όπως το εργαλείο του φόνου. Η Ιωάννα Κρατσιουνέσκου ήταν τόσο Κλυταιμνήστρα! Όλοι οι πρωταγωνιστές, τα μέλη του χορού και οι μουσικοί - εντυπωσιακά αποτελεσματικοί σε ό,τι κάνουν.

Και όλα αυτά χωρίς ν' ακούγεται στ' αφτιά μας ο μέγας ποιητικός λόγος του Σοφοκλή και του Ευριπίδη; Όλα αυτά μόνο με τα ακαταλαβίστικα ρουμάνικα και τους μασηγμένους υποτίτλους; Είναι δυνατόν; Η παράσταση του Εθνικού Θεάτρου της Ρουμανίας απάντησε «Ναι, είναι».

NANA ΜΟΛΕΣΚΗ